

TILVÆKST Grovfoder nr. 31, 2. december 2022

Indhold

- Mark
- Overvejer du foderroer i markplanen 2023?
- Sortsvalg – foderroer 2023
- Regler og tilskud
- Det er tid til at indberette IPM-skema

MARK

Overvejer du foderroer i markplanen 2023?

Af planterådgiver Thomas Harbo

Vi mærker en øget interesse for at dyrke foderroer. Roerne stiller imidlertid større krav til marken end de afgrøder, du er vant til at dyrke. For at du kan dyrke foderroer med succes, skal du derfor sørge for, at marken er trimmet og klar til foderroerne, så du ikke får en dårlig begyndelse og stopper igen. Jeg vil kort nævne de forhold, som vi oftest ser blokerende eller hæmmende for roernes vækst.

- Reaktionstal Traditionelle grovfoderafgrøder som græs og majs klarer sig fint ved lave(re) reaktionstal. Derimod fordrer roerne reaktionstal i den høje ende af "normalområdet". På sandjord vil det være Rt-niveauer på 6,3-6,5. Er det længe siden, der sidst har været roer i marken, kan du evt. få et godt resultat, selvom Rt er til den lave side. Der bør kalkes 1-2 år før, du skal have roer i marken.
- Sandflugt Sandflugt har gennem årene ødelagt mange roemarken på de sandede jorde i Jylland. Planlægger du foderroer på arealer, hvor sandflugt er en reel risiko, bør du derfor også have en plan for, hvordan du kan dæmpe sandflugten. Det kan f.eks. være at så 30-40 kg vårbyg pr. ha syv til ti dage før etablering af roerne. Vårbyggen sprøjtes bort med 0,5-0,6 L/ha Agil 100 EC på 4-5 blad-stadiet.
- Ukrudtsbekæmpelse i forfrugt Tokimbladede afgrøder, som f.eks. hestebønner, ærter og kløver, er i almindelighed mere følsomme for ikke-nedbrudte rester af herbicider end majs, græs og korn. Det gælder i særdeleshed også for roer. Du kan (må) således ikke dyrke roer på arealer, hvor der i det foregående år er blevet anvendt Tocalis/Starship Max m.fl. Jeg majs. Der er flere ukrudtsmidler, der begrænser afgrødevalget, og det er du nødt til at være opmærksom på.
- Stankelbenlarver Vi vil normalt ikke anbefale at så roer efter en græsmark, da risikoen for tab af planter pga. Stankelbenlarvernes gnav er alt for stor.
- Rodfiltsvamp Rodfiltsvamp er en svampeart, der lever i jorden. Der er mange kendte arter. Nogle er generalister, mens andre er specialiserede og kun angriber én eller få plantearter. Én art er fælles for græs, majs og roer og kan således meget

let opformerer i et traditionelt grovfodersædskifte, som domineres af majs og græs. Roerne er den mest følsomme af de tre afgrøder, mens græs er den mest tolerante. I mange år har vi ikke set eksempler på ødelæggende angreb, men i de seneste par år har jeg set roemarkers med omfattende angreb.

Der kan sagtens være andre forhold du skal tage dig i agt for, inden du vælger dine marker til roer i 2023. Du bør derfor spørge din planterådgiver til råds, så I sammen kan se på forholdene på din ejendom.

Billede 1 og 2 Roer angrebet af rodtiltsvamp (Foto: Thomas Harbo)

Sortsvalg – foderroer 2023

Af planterådgiver Thomas Harbo

Roerne er den af vore grovfoderafgrøder, som har potentialet til at give – og generelt giver – det største udbytte. Foderkvaliteten er letfordøjelig og meget ensartet god fra år til år, hvilket er en stor fordel. At foderroerne ikke har ret stor udbredelse, skyldes primært de håndteringsmæssige udfordringer og for mange også problemer med at finde plads i sædskiftet. Roetoppen kan evt. også være et interessant biprodukt til produktion af bioenergi.

Årets forsøg

Foderroer har et meget stort udbyttepotentiale, og er uden sammenligning den af vore grovfoderafgrøder, hvor udbyttepotentialet er størst. Samtidig er roerne uden sammenligning også den afgrøde, hvor erfaring, viden, godt håndværk og timing er mest afgørende for at realisere det store udbyttepotentiale.

Ligesom vi ser i andre afgrøder har roerne i år også været ramt af blandede vækstbetingelser med en tør og kølig start på vækstsæsonen og ikke mindst en meget lang tør periode i sensommeren, hvor roernes tilvækst normalt er allerstørst. I sortsforsøgene er det gennemsnitlige udbytte i 19 afprøvede sorter 182,4 a.e. FEN pr. ha i rod det næstlaveste de seneste seks år, men dog væsentlig over gennemsnittet på 170 a.e. FEN pr. ha i 2021. I målesorten Bergman er der høstet 182 a.e. FEN pr. ha i rod i gennemsnit i årets (2022) fire godkendte forsøg, mens der er høstet 193 a.e. FEN pr. ha i rod i den højestydende sort, Vivaro.

I toppen er der også stort udbyttepotentiale, og der er høstet 49 a.e. FEN pr. ha i målesorten Bergman, mens der i de to sorter med højest udbytte i top, Yoda og Vodka, er høstet 55 a.e. FEN pr. ha. I årets forsøg har de to højest ydende sorter, Viorica KWS og Vivaro, givet mere end 24.000 FEN/ha samlet i rod og top, mens der er 12 sorter, der samlet har givet mere end 23.000 FEN/ha, og kun to sorter har givet mindre end 21.000 FEN/ha.

Du kan se sortsoversigten 2023 over foderroer her.

Yderligere oplysninger om årets forsøg kan ses i SortInfo <https://sortinfo.dk/#/overview/88014122/latestYear/LF>

Sortsegenskaber og sortsvalg

Sortsvalget i foderroer bestemmes primært af udbyttet i rod – evt. det samlede udbytte i rod og top, hvis hele planten skal anvendes. Dernæst er det sorts- og dyrkningsegenskaber, som skal vægtes højt; mængden af vedhæftende jord, tendens til stokløbning, hurtig og ensartet fremspiring samt bladdækning af jorden, mens resistens over for sygdommen rizomania og nematoder er mindre vigtige i ikke-belastede sædskeer. I prioriteret rækkefølge vægtes sortsegenskaberne således:

- **Et stort udbytte af rodtørstof**

Som i andre afgrøder er et højt udbytte afgørende for produktionsprisen pr. FEN, ligesom det anvendte areal bliver mindre – og arealet til alternative afgrøder derfor større.

De bedste sorter har i årets forsøg (2022) givet godt 21 ton/ha tørstof i rod, svarende til 19.300 FEN/ha.

- **Fremspiring og plantebestand**

Hurtig og ensartet fremspiring samt høj plantebestand er afgørende for udbytte og konkurrenceevne overfor ukrudt. Spirer planterne uens frem, besværliggøres den kemiske ukrudtsbekæmpelse, når der skal tages hensyn til små sent fremspirede "efternølere". Spring i rækkerne, hvor der mangler mere end én plante, giver plads til sent fremspirende ukrudt som sort natskygge og hvidmelet gåsefod.

I sortsforsøgene er målet at opnå et plantetal på 90.000-100.000 planter pr. ha, og udsædsmængden er derfor 110.000 frø pr. ha. I årets forsøg er plantetallet i flere end halvdelen af sorterne over 100.000 planter pr. ha ved optælling af den blivende plantebestand medio maj. Etableringen til den blivende plantebestand har såvel i forsøgene som i markerne været meget god, men bemærk at flere sorter spirer langsomt og har et lavt plantetal ved optælling to til tre uger efter etablering, hvilket er en uheldig egenskab.

- **Et højt indhold af tørstof i roden**

Et højt tørstofindhold mindsker omkostningerne til transport, lagring og håndtering. Endvidere er risikoen for saftfløb ved ensilering mindre. Desuden holder tørstofrige roer bedre til en lidt hårdhændet håndtering i maskinerne.

- **En lille mængde vedhængende jord – "vaskbarhed"**

Mængden af vedhængende jord skal begrænses – både til foderbrug og ved anvendelse til bioenergi. En lille mængde vedhængende jord og god vaskbarhed er derfor vigtige karakterer. Det mest retvisende billede af mængden af vedhængende jord fås ved at vurdere denne i forhold til høstet rodtørstof.

I det meget tørre år 2018 var der med gennemsnitligt kun 56 g pr. kg rodtørstof historisk lidt jord på roerne ved optagning. I år har der været tørre -normale forhold i markerne ved optagning, hvilket også kommer til udtryk ved en større mængde vedhæftende jord på gennemsnitligt 185 g jord pr. kg rodtørstof før vask. Til sammenligning var der under de mere fugtige forhold i 2021 260 g jord pr. kg rodtørstof før vask.

En roe med en høj karakter for vaskbarhed kan i høj grad kompensere for vedhæftende jord.

- **Lille tendens til stokløbning**

Lav tendens til stokløbning er et ufravigeligt krav ved tidlig såning! I praksis er mere end 0,5 ‰ stokløbere uacceptabelt. Flere sorter har en uacceptabel stor tendens til stokløbning.

- **God bladdækning**

Bladdækning i august er et mål for konkurrenceevnen overfor ukrudt. Forskellig bladvinkel og -størrelse er afgørende for, hvor godt toppen dækker jorden, snarere end mængden af top opgjort i tørstofudbytte. Bladdækningen er i årets forsøg vurderet medio august.

Fremover er det ønsket at få vurderet bladdækningen omkring rækkelukning i juni måned. Der ønskes taget billeder med drone for en objektiv bedømmelse.

- **Topskiven placeret i ensartet højde over jorden – og gerne i 6 til 7 cm**

Ensartet topkivehøjde er afgørende for korrekt aftopning af roerne. Er topkivehøjden for lav, kan det ødelægge kniv / slagler ved aftopning, ligesom ikke alle optagere er lige velegnede til roer, som sidder dybt i jorden. Sidder topkiven højt, er roerne ofte også meget uens i størrelse, hvilket er uønsket, da mange roer vil blive aftoppet for dybt med udbyttetab til følge.

- **Lav modtagelighed over for bederust, meldug og ramularia**

Selvom roerne i dag anbefales behandlet mod svampe, er lav sygdomsmodtagelighed med til at øge sikkerheden mod udbytтетab, ligesom toppen bedre holder sig grøn langt ind i efteråret, hvilket sikrer produktionen i den sidste del af vækstsæsonen.

Såvel forsøg som erfaringer fra praksis viser, at der er god økonomi i at bekæmpe svampe i roerne. I gennemsnit af 10 forsøg i årene 2013 – 2017 er der opnået et nettomerudbytte på 12,6 a.e. pr. ha svarende til 1.625 kr./ha ved en pris på 129 kr. pr. a.e. (2023).

- **Tolerance over for rizomania Rizomania**

er en tabsvoldende virussygdom. Den er kun et mindre problem i ikke-pressede sædskifter og i de egne af landet, hvor der er langt mellem roemarkerne. Smittespredning kan begrænses ved at undgå at slæbe jord mellem marker.

Roetop til bioenergi

I takt med at majs- og græsensilage til produktion af bioenergi udfases i de kommende år, bliver der måske et interessant marked for roetop, som bliver set som et restprodukt, der ikke er omfattet af de samme begrænsninger. Der kan ikke produceres helt så meget biogas på roetop som på majsensilage, hvorfor prisen bliver tilsvarende lavere. NatureEnergy er køber af samensileret roetop/halm til anlæggene i Jylland og tilbyder aktuelt 1.200 kr. pr. ton tørstof med basis 30 % tørstof for den kommende sæson.

Mængden af roetop ligger i sortsforsøgene gennemsnitligt på 484 hkg pr. ha. Tørstofindholdet ligger i intervallet fra 10,6 til 14,3 procent med et gennemsnit 12,4 procent, hvilket er noget lavere end i 2021. Roetoppen skal blandes med snittet halm for at nå op på 30 procent tørstof, så det kan opbevares i markstak. Tør halm har et tørstofindhold på 85 procent, så der skal bruges betydelige mængder halm til samensilering. Er det muligt at lade den høstede roetop afdræne på fast bund med afløb til gyllebeholder, som det var brugt dengang, der blev lavet roetopensilage, kan halmmængden begrænses væsentligt, hvilket alt andet lige giver den bedste økonomi. Tabellen her under viser hvor meget tør halm, der skal anvendes pr. ha roer ved forskellige udbytneniveauer og tørstofindhold i roetop, for at opnå 30 procent tørstof i roetop/halm-ensilagen.

Tabel 2 Halmmængder, hkg, pr. hektar roer for at opnå 30 pct. tørstof i roetop/halm-ensilage

Roetop [hkg/ha]	Tørstofindhold i roetop [%]						
	11	12	13	14	15	16	20 (afdrænet)
350	121	114	109	102	95	89	64
375	130	122	117	109	102	95	68
400	138	130	124	117	109	102	73
425	147	138	132	124	116	108	78
450	156	147	140	131	123	115	82
475	164	155	148	138	130	121	87
500	173	163	155	146	136	127	91

REGLER OG TILSKUD

Det er tid til at indberette IPM-skema

Af Kilde: SEGES

Fra 1. december 2022 er det muligt at udfylde sit IPM-pointskema, som via svar på forskellige spørgsmål giver en status på IPM-indsatsen på din bedrift. Skemaet er nu åbent for sæson 2021/2022 og udfyldes inden 31. marts 2023.

Ved seneste tillægsaftale til pesticidstrategi 2017-2021 blev der i forligskredsen vedtaget, at alle landbrugere skal udarbejde et IPM-skema, der vurderer anvendelse af IPM-principperne. Det medvirker til at opfylde EU's rammedirektiv om bæredygtig anvendelse af pesticider. Skemaets formål er at udbrede viden og gøre jordbrugeren opmærksom på anvendelse af IPM-principperne.

I de kommende dage udsendes digitalt brev til landbrugere om udfyldelse af IPM-skema. Du udfylder skemaet online og får det sendt til din virksomheds digitale postkasse. Skemaet bliver IKKE indberettet eller kontrolleret, men skal kunne fremvises ved kontrol fra Landbrugsstyrelsen. Landbrugs- eller Miljøstyrelsen forholder sig ikke til besvarelsen, men alene til at skemaet er udfyldt. Der er hjemmel til bøde ved manglende fremvisning af udfyldt skema.

Skemaet udfyldes via miljøstyrelsens SJI-system

Du logger ind med virksomhedens MitID/digital signatur. Der er ikke mulighed for at give fuldmagt til andre. Der kan ikke gives adgang til f.eks. planteavlskonsulent, som det er tilfældet ved sprøjtejournalindberetningen.

Landbrugere uden MitID

Er du personligt fritaget for Digital Post og dermed uden MitID kan der ansøges om fritagelse for brug af digitale selvbetjeningsløsninger i Miljøstyrelsen. Find skema og informationsbrev på Miljøstyrelsens hjemmeside.

Udfyld IPM-point skemaet selv

Skemaet indeholder 14 spørgsmål. Otte af spørgsmålene besvares automatisk med data fra Fællesskema og fra sprøjtejournalindberetningen SJI. Seks spørgsmål skal du selv besvare med afkrydsning ud fra opstillede svarmuligheder.

Da skema udfyldes automatisk og ved simple afkrydsnings-spørgsmål, og der samtidig ikke kan besvares forkert i skemaet, opfordrer vi alle landmænd til selv at udfylde skema. Det kan give mening at drøfte dit udfyldte skema med din planteavlskonsulent i anden sammenhæng, da skema kan give et fingerpeg om udfordringer i dit markbrug. Det er der sund fornuft i.

Skemaet vil maksimalt tage 15 minutter at udfylde. Skemaet kan først udfyldes, når Sprøjtejournalindberetning for 2021-2022 er indsendt. Skemaet skal udfyldes hvert år.

Hvilke landbrugere skal udfylde IPM-point skema?

IPM-skema skal udfyldes af bedrifter med et dyrket areal på 10 ha eller derover og med jord i omdrift. Der er visse undtagelser for ikke at skulle indsende, f.eks. hvis der ikke anvendes pesticider. Når du logger ind i skemaet, vil systemet selv kontrollere, om du skal udfylde skemaet eller er omfattet af undtagelserne. Skemaet kan ikke kontrollere, om du er fritaget, fordi din bedrift er nyoprettet i denne eller forrige planperiode og dermed ikke indeholder data i SJI.

IPM-principperne er en del af godt landmandskab

Der er opstillet otte IPM-principper. De omhandler:

1. Forebyg problemer ved at vælge sundt sædskifte, sunde sorter og god dyrkningsteknik
2. Kend skadevolderne, og søg råd hos rådgiverne
3. Brug varslinger, prognoser og skadetærskler
4. Vælg ikke-kemiske metoder, der er effektive mod ukrudt og skadevoldere
5. Vælg de bedste og mest skånsomme plantebeskyttelsesmidler
6. Tilpas dosering efter problemet
7. Vælg midlerne med omhu, så ukrudt og skadevoldere ikke udvikler resistens
8. Vurdér, om sprøjtningerne har virker tilfredsstillende

Miljøstyrelsen har udarbejdet en video vejledning om udfyldelse af IPM-skemaet <https://www.youtube.com/watch?reload=9&v=P5gtuSrEp4&feature=youtu.be>